

07-09-1967

ID 1506

C. 2

TOELICHTING bij het besluit tot aanwijzing van een beschermd dorpsgezicht ex artikel 20 van de Monumentenwet in SINT ANNA TER MUIDEN, gemeente Sluis.

Het beschermde dorpsgezicht omvat het op de bijgevoegde kaart (Rijksdienst voor de Monumentenzorg, tek. nr. 167) door een stip-pellijn begrensde gebied.

De nederzetting Mude aan de linkeroever van het Zwin wordt voor de eerste maal vermeld in verband met de inval van een Engelse vloot in 1213. Er ontwikkelde zich in deze voorhaven van Brugge een levendige handel. In 1242 verleende Johanna van Vlaanderen het stadsrecht van Brugge. De poorters van Mude werden vrijgesteld van tol in het gehele havengebied van het Zwin. Pas daarna, in de tweede helft van de 13de eeuw, kwam tegenover Mude de nederzetting Sluis tot ontwikkeling.

Voor de gehele kuststreek is de 13de eeuw een hoogtepunt van bloei geweest, doch reeds in de 14de eeuw hebben zich in het Zwin uitgestrekte schorren gevormd, die ten dele werden ingepolder. Tegen het einde van de 14de eeuw was het Zwin tussen Mude en Sluis al vrij smal en de voortschrijdende verzanding ervan was voor de scheepvaart een groot probleem. In het begin van de 15de eeuw geraakte het kustgebied in een zeer desolate toestand; weliswaar nam daarna de welvaart in dit gebied weer langzaam toe, maar in de 16de eeuw volgden de verwoestende inundaties van de tachtigjarige oorlog.

Van het middeleeuwse Mude is nog slechts de 14de eeuwse bakstenen kruisingstoren van de oude kerk bewaard gebleven, waartegen in 1653 een nieuw kerkje werd aangebouwd. De oude kerk is in de Spaanse tijd verwoest. Zuidoostelijk van de massale torenstomp ligt het hart van het huidige St. Anna ter Muiden, in de vorm van een dorpspleintje, ongeveer rechthoekig van vorm, met afmetingen van 25 m. bij 40 m. Dit pleintje ligt ongeveer 50 m. noordelijk van de verkeersweg van Sluis naar Brugge en is vanaf die weg langs twee toegangen bereikbaar, waarvan de oostelijke de oorspronkelijke zal zijn.

Het voornaamste gebouw aan het pleintje is het voormalige raadhuis, nr. A 27/28, door een tentdak gedekt, waarop een vier-

kant open houten torentje met een klokje. Op de klokkestoel is het jaartal 1790 ingesneden. Tussen de beide zuidelijke toegangen vormt het voormalig schoolgebouw de afsluiting van het pleintje aan die zijde. Na als pakhuis in gebruik geweest te zijn, werd dit pand tijdens de restauratie van het pleintje voor bewoning geschikt gemaakt. De Noordzijde van het pleintje wordt begrensd door het woonhuis van een boerderij met westelijk daarvan de toegang tot het kerkterrein.

De huisjes aan het pleintje zijn zeer eenvoudig. Hun uiterlijke verschijningsvorm heeft een 18de en begin 19de eeuws karakter. Behalve de beide huizen, die ten oosten bij het voormalige raadhuisje aansluiten, bezitten alle panden een begane grond waarboven een zadeldak, evenwijdig aan de voorgevel. Twee panden in de westelijke langswand bezitten puntgevels.

De oorspronkelijke toegang uit het zuiden zet zich diagonaal over het pleintje voort als een met keien bestrate verharding ter breedte van 4 m. en vervolgt naar het noorden langs het kerkterrein. Ter weerszijden van deze diagonale verharding liggen driehoekige stroken gras waarop langs drie zijden van het pleintje 16 geknotte linden. Langs de huisjes liggen straatjes en stoepen in een grote verscheidenheid van materiaal. Midden op het plein staat een uit 1789 daterende hardstenen pomp. Het herstel van het gehele pleintje en enkele jaren daarna van de toren, die een belangrijke rol in het totale beeld speelt, moet worden beschouwd als een eerste proeve van een volledige restauratie van een dorpsbeeld.

De bebouwing ten oosten en ten noorden van het marktplaintje en die ten zuiden van de verkeersweg maakt eveneens deel uit van het dorpje Sint Anna ter Muiden. Minder compact dan de bebouwing rondom het marktplaintje zijn deze huizen rondom de feitelijke kern van Sint Anna ter Muiden gegroepeerd. Zij zijn van eenzelfde sobere maar gave vormgeving als die rondom het pleintje. Ondanks deze iets afzijdige ligging moet een deel van deze huizen toch, tezamen met de compactere bebouwing rond het marktplaintje, gerekend worden tot de eigenlijke bebouwde kom van Sint Anna ter Muiden.

De overige huizen met hun erven en bijbehorende gronden, ten dele graslanden - sommige met vruchtbomen beplant, andere door populieren en wilgen omzoomd - ten dele als bouwland in gebruik, omsluiten deze bebouwde kom en maken daarvan een integrerend onderdeel uit. In dit geheel heeft, bij nadering van het dorpje, de directe omgeving van de kern een belangrijke functie als inleiding tot het marktplaatsje.